

België - Belgique
P.B.
9050 Ledeberg 1
3/6148

afgiftekantoor 9050
Ledeberg 1

DOVEN NIEUWS

tijdschrift van **Fevlado** vzw - Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties

Coupure Rechts 314 - 9000 Gent

Dossier: TOLKEN

foto: Anne-Sophie De Lembre

jaargang 81 - nummer 5 tweemaandelijks september-oktober 2006

FEVLADO

Stijging tolkuren in onderwijs

Tijdens het schooljaar 2005 – 2006 konden dove leerlingen die integreren beroep doen op 9350 tolkuren. Deze werden verdeeld over 55 leerlingen waarbij men aan een gemiddelde van 4 tot 8 tolkuren per week per leerling kwam.

Dit aantal tolkuren is voor Fevlado ontoereikend en zoals steeds hebben we dit jaar ook bij het kabinet van Onderwijs (minister Vandembroucke) een verhoging van deze uren bepleit. Op basis van cijfergegevens van het CAB vroeg Fevlado een uitbreiding van de uren tot 10500 uren voor het komende schooljaar.

De administratie liet weten dat van de 9350 tolkuren die dit jaar werden voorzien een deel niet opgebruikt werd en dus wilde men geen stijging doorvoeren. Dankzij argumentatie vanuit Fevlado en het CAB die uitlegden dat de situatie waarin de tolken Vlaamse Gebarentaal zich binnen onderwijs bevinden een grote reden is waarom niet alle tolkuren kunnen ingevuld worden, is het kabinet toch bereid een verhoging van de tolkuren door te voeren.

Voor het schooljaar 2006 – 2007 zullen er 10060 tolkuren voorzien worden, een stijging van 710 uren. Deze overeenkomst was op het moment dat dit artikel geschreven werd nog niet ondertekend door de minister. Normaal gebeurt dit in de loop van augustus. Fevlado zal hier dan zeker ruchtbaarheid aan geven.

Dovengemeenschap verheugd over nieuw tolkenbesluit

Vandaag werd op voorstel van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Vervotte door de Vlaamse Regering het nieuwe besluit op de tolkuren voor dove en slechthorende personen goedgekeurd. Het nieuwe besluit roept vier belangrijke veranderingen in, die de integratie en participatie van dove en slechthorende Vlamingen indemaatschappij aanzienlijk bevorderen. Fevlado vzw (Federatie van Vlaamse Doven Organisaties) is heel tevreden over de positieve besprekingen die gevoerd werden met het kabinet van minister Vervotte en het uiteindelijke resultaat.

Meer tolkuren, meer integratie

In 2004 en 2005 werd de Vlaamse Dovengemeenschap geconfronteerd met een tekort aan tolkuren. Het budget van 7500 uren (in 2004) en 8000 uren (in 2005) bleek onvoldoende om de vraag op te vangen. De Federatie van Vlaamse Doven Organisaties (Fevlado vzw) kaartte deze situatie aan bij minister Vervotte. De vraag om het urencontingent voor 2006 aanzienlijk op te trekken werd positief onthaald en resulteert in een stijging van 1000 uren. Deze verhoging draagt bij tot de emancipatie van de Vlaamse Dovengemeenschap, een begrip dat geen lege doos is. Op 26 april 2006 werd de Vlaamse Gebarentaal erkend door het Vlaams Parlement, die te danken is aan de Dove volksvertegenwoordigster, Helga Stevens. De leden van de Vlaamse Dovengemeenschap manifesteren zich in het politieke, sociale en culturele leven. Dove mensen hebben een eigen cultuur en taal, de Vlaamse Gebarentaal. Dankzij de tolk Vlaamse Gebarentaal is er een brug tussen de horende maatschappij en de Dovengemeenschap die uit ongeveer 6000 Vlaamse Gebarentaalgebruikers bestaat. Door het inschakelen van tolken op de werkvloer kan een doof personeelslid de eigen inbreng waarborgen, binnen een theatergezelschap wordt de communicatie tussen regisseur en dove acteur mogelijk gemaakt via de tolk wat leidt tot artistieke projecten met een meerwaarde. Maar het inschakelen van een tolk Vlaamse Gebarentaal maakt vooral het verschil in het dagelijkse leven zoals het bijwonen van een oudercontact, de diagnose van de dokter goed begrijpen en samen een behandeling kunnen bespreken.

Ook schrijftolken

In het nieuwe besluit wordt ook de erkenning van de schrijftolken opgenomen. Het schrijftolken bestaat reeds jarenlang, maar kon niet rekenen op enig wettelijk kader. Het erkennen van de schrijftolken, het betalen en attesteren gebeurde niet of ongecontroleerd. Hierdoor hadden gebruikers geen mogelijkheid om op een georganiseerde en professionele manier beroep te doen op een schrijftolk. Dit in tegenstelling tot de regelgeving rond de tolken Vlaamse Gebarentaal, die reeds sinds 1994 van kracht is. Vanaf dat moment vroegen de organisaties Opdoss vzw (Optimale participatie van dove en slechthorende in de samenleving), Anna Timmerman vzw (belangenvereniging doofblinde personen) en Mentor vzw om een gelijkaardige regeling voor schrijftolken. De besprekingen werden aangevat met de toenmalige Vlaamse ministers van Onderwijs en Welzijn. Na jaren halen zij hun slag thuis enerzijds omdat de vraag naar schrijftolken de laatste tijd toenam en anderzijds dankzij bereidheid van minister Vervotte. Als Vlaams minister van Welzijn heeft zij door overleg met de sector er voor gezorgd dat aan een grote groep van dove, slechthorende en doofblinde mensen toegang verleend wordt tot de maatschappij. Waardoor ze haar bevoegdheid overstijgt en Gelijke Kansen voor deze doelgroep creëert. Doofgeworden, slechthorende mensen en doofblinde personen, verkiezen om in bepaalde situaties beroep te doen op een schrijftolk. Deze tolk zal de gesproken boodschap typen of notuleren waardoor de aanwezigen een gesprek of uiteenzetting kunnen volgen. Voor doofblinde personen wordt het gesprokene via een brailregel door de schrijftolk omgezet en opgeleide schrijftolken zijn in staat voor deze doelgroep tactiel te tolken.

Een noodtolk

Het nieuwe besluit wil ook het tekort aan tolken voor dove en slechthorenden opvangen. Het beroep tolk Vlaamse Gebarentaal is vrij onbekend en de werkcondities zijn niet optimaal. Men werkt als zelfstandige aan een minimale vergoeding (27,08euro/u) en moet een grote flexibiliteit aan de dag stellen. Slechts weinig mensen kunnen hiervan hun hoofdberoep maken en combineren een vaste job met het tolken. De meerderheid van de tolken is dus slechts beperkt

beschikbaar, een probleem dat leidt tot een tolkente kort. Zo kon men in 2005 voor 8% van de opdrachten geen tolk Vlaamse Gebarentaal vinden. Indien dit voorvalt, is men genoodzaakt een bepaalde activiteit of afspraak tussen een dove en horende partij uit te stellen. In noodgevallen zoals begrafenissen of ziekenhuisopnames is dit niet mogelijk. Om hieraan het hoofd te bieden voorziet het nieuwe besluit middelen om een noodtolk in te schakelen die op de drukke momenten en in nood ingezet wordt. Deze tolk zal in dienstverband werken voor het CAB (Communicatie Assistentie Bureau) dat momenteel voor Vlaanderen alle tolkaanvragen bemiddelt.

Correcte terminologie, correcte beeldvorming

Op aansturen van Fevlado vzw zal ook de terminologie in het besluit aangepast worden. De verouderde term doventolk wordt vervangen door het overkoepelende begrip tolk voor doven en slechthorenden. Hieronder worden de tolken Vlaamse Gebarentaal en schrijftolken begrepen, waardoor de politieke wereld de diversiteit en eigenheid van de Vlaamse Dovengemeenschap erkent.

Lezersbrief:

reactie op de verhoging van de tolkuren voor doven en slechthorenden Merci, minister Vervotte, maar...

Het heeft heel wat tijd en onderhandelingen gevergd, maar eindelijk blijkt er wat extra geld vrij te komen voor één van de verzuchtingen die al jaren vanuit de Dovengemeenschap klinken.

Vandaag (7 juli 2006) verspreidde de persdienst van het kabinet van minister Vervotte de boodschap dat het aantal toegekende tolkuren werd verhoogd van 8000 naar 9000 (een verhoging van 12%). Dit betekent dat er nu in totaal 9000 tolkuren worden terugbetaald door de Vlaamse overheid (in casu het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap). En wat meer is: de subsidies betreffen niet enkel de tolken Vlaamse Gebarentaal (2 opleidingen in Mechelen en Sint-Amandsberg), maar ook de schrijftolken.

Het blijft, zeker met de bijkomende erkenning voor schrijftolken, vermoedelijk te weinig om aan de volledige vraag te voldoen (dat zal de toekomst moeten uitwijzen), maar het is toch al een mooie stap in de goede richting: die van de volledige gelijkwaardigheid en erkenning van Dove en dove mensen. Maar we blijven strijden, tot de dag komt dat een dove persoon die gebruik wil maken van een tolk, hierover in zijn volledige privéleven, of beroeps-, en onderwijs carrière kan beschikken. En dat is (soms) écht nodig!

Op dit moment heeft een dove persoon (lees: meer dan 90dB verlies aan het beste oor, al kan hier in individuele gevallen van afgeweken worden door het Vlaams Agentschap) namelijk bedroevend weinig recht op tolken: max.36u/jaar op privé vlak, en max.20% van de werktijd. De meeste dove personen komen hiermee toe, maar dat is ook een gevolg van een jarenlange verziekte toestand die geleid heeft tot lage scholing (en dus ook vaak tot werk waarbij het gebruik van een tolk zelden nodig is). Naarmate er echter meer en meer dove personen afstuderen in het gewoon onderwijs en hun weg vinden naar meer sociale en/of communicatieve beroepen, dringt intensiever gebruik van een tolk zich dan ook vaak op, in die mate dat (zeker bij bijkomend gebruik van extra opleidingen en/of regelmatige vergadermomenten) de reserves aan tolkuren al te snel verdwijnen. Maar goed, op privé- en werkvlak zit het overgrote deel van de Doven niet snel in de problemen wat betreft het gebruik van een tolk.

Op onderwijsniveau is de situatie op dit moment daarentegen nog steeds ronduit dramatisch: dove mensen die geïntegreerd worden in het gewoon onderwijs, hebben de beschikking over véél te weinig tolkuren, gaande van 0 (null!) uren in het lager onderwijs tot ongeveer 7 à 8 uren in het Algemeen Secundair Onderwijs. Tussenin situeren zich het BSO (beroeps) en Technisch (TSO) met 4 à 5 resp. 6 à 7u, afhankelijk van het aantal scholieren dat gebruik wil maken van de totale pot. Er is namelijk een pot van uren die verdeeld wordt over alle geïntegreerde dove jongeren die hiervan gebruik willen maken, en deze verdeling wordt gemaakt aan het begin van het schooljaar. Dat betekent dus dat ongeveer 3/4 van de lessen zonder tolk gevolgd moeten worden, wat (en ik spreek uit ondervinding, ik had vroeger zelfs géén tolk tot mijn beschikking) in praktijk meestal neerkomt op lange uren doorspekt met emoties die gaan van verveling over frustratie-want-niet-begrijpen-waar-de-les-over-gaat tot oververmoeidheid door het doorlopende lipleeswerk (u mag zelf eens uittesten hoe vermoeiend dat is: maak uzelf doof door achter een raam te gaan staan, en probeer te verstaan wat de mensen aan de andere kant zeggen. Dat is liplezen!). Voor deze doven in het "gewoon" onderwijs is er nog geen oplossing en die zit er voorlopig schijnbaar ook niet aan te komen.

Er is dus nog heel wat werk aan de winkel. Dus, mevrouw Vervotte, spring eens binnen bij uw collega-minister van Onderwijs, Frank Vandenbroucke. Vlaams Parlementslid Helga Stevens kan u zonder twijfel meer details geven.

Bart Verheyden

Proef volledige ondertiteling bij VRT Journaal

Sinds 1980 worden er programma's ondertiteld voor doven en slechthorenden via de gekende 888 pagina's. De BRT begon er eerst kleinschalig mee, maar vandaag ondertitelt zij al 45% van haar Nederlandstalige programma's. De nieuwe beheersovereenkomst stelt dat in 2010 95% van die programma's moeten voorzien worden van ondertiteling. Dankzij de komst van ondertiteling kregen doven en slechthorenden toegang tot informatie via televisie. Het venster op de wereld is ook voor die doelgroep van groot belang, maar is momenteel jammer genoeg nog niet helemaal open. Enerzijds worden nog niet alle Nederlandstalige programma's ondertiteld en anderzijds wordt er gebruik gemaakt van samenvattende ondertiteling. De informatie die doven en slechthorenden momenteel krijgen, is een samenvatting van wat horende mensen te weten komen.

Fevlado is er van overtuigd dat doven en slechthorenden recht hebben op dezelfde informatie als horenden. Onze Nederlandse collega's van SOAP! waren enkele jaren geleden al dezelfde mening toegedaan. In 2003 hebben onze noorderburen op vraag van het Nederlandse SOAP! bij de NOS een proef gelanceerd rond letterlijke of volledige ondertiteling van het Journaal. Vanaf 22 september 2003 tot 3 november 2003 werd het NOS-Journaal volledig ondertiteld. Alles wat door de presentator werd voorgelezen, werd ondertiteld. Er was dus geen sprake meer van vereenvoudigde of verkorte informatie.

Bij aanvang van deze proef was niet duidelijk wat de resultaten zouden zijn. Zouden dove en slechthorende mensen een voorkeur hebben voor volledige of voor samengevatte ondertiteling? Tijdens de proefperiode van ongeveer 2 maanden werd de doelgroep van doven en slechthorende hierover bevraagd via de website www.ondertiteling.nu. Na analyse van de reacties bleek dat 95% van de dove en slechthorende personen de voorkeur geven aan volledige ondertiteling. De NOS ging na dit onderzoek over op volledig ondertitelen.

Deze resultaten deden ons nadenken en samen met de Vlaamse partners van SOAP! (OPDOSS, VLOK-CI en VLOC) vroegen we de VRT om eenzelfde proef te organiseren.

Deze start in de tweede helft van augustus. De VRT informeert de kijkers zelf via de teletekstpagina's over wanneer de nieuwsuitzendingen met volledige ondertiteling zijn. De bedoeling is dat de kijkers achteraf een vragenlijst invullen over wat ze van deze manier van ondertitelen vinden. Deze vragenlijst is te vinden op de website van de VRT maar kan ook worden opgestuurd.

Op basis van de resultaten van de vragenlijst zal beslist worden of in de toekomst men alle journaals volledig zal ondertitelen of niet. Fevlado vraagt in ieder geval jullie medewerking aan dit onderzoek. Wat je moet doen is naar de nieuwsuitzending op VRT kijken en achteraf de vragenlijst invullen en bezorgen aan de VRT.

VRT gaat voor 95% ondertiteling voor doven en slechthorenden in 2010

In de nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VRT gaat men de uitdaging aan om tegen 2010 95% van de Nederlandstalige programma's te ondertitelen. Fevlado is tevreden dat de intenties van minister Bourgeois werden doorgezet maar blijft vragende partij om ook tolken Vlaamse Gebarentaal bij bepaalde programma's te voorzien.

Momenteel worden 45% van alle Nederlandstalige programma's op de VRT voorzien van ondertiteling via de teletekstpagina 888. Op vier jaar tijd zal de

ondertitelingredactie dit percentage moeten opdrijven tot 95%. Een grote uitdaging voor de VRT en een mooi vooruitzicht voor de Vlaamse dove en slechthorende kijkers.

Verder in de beheersovereenkomst verbindt de VRT er zich ook toe om werk te maken van de beeldvorming over personen met een handicap. Ook zal men er naar streven om meer personen met een handicap binnen de maatschappij zelf tewerk te stellen.

Samenwerking met UN

WFD (World Federation of the Deaf) liet aan haar leden weten dat er momenteel op UN niveau werk wordt gemaakt van een Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Hierbij behartigt WFD de belangen van Dove mensen waarbij ze vooral proberen er voor te zorgen dat gebarentaal in dit Verdrag zou opgenomen worden als een erkende taal en communicatiemiddel.

Bij de vergaderingen over dit Verdrag zijn de verschillende landen van de UN aanwezig en vertegenwoordigd door hun ambassadeur. Ook België heeft een UN ambassadeur in New York. Om er voor te zorgen dat België de standpunten van WFD steunt, wou Fevlado een samenwerking opzetten met de Belgische delegatie van de UN.

Dit bleek makkelijker gezegd dan gedaan!

Het kostte ons heel wat tijd en moeite om met iemand in contact te komen die ons zou kunnen verder helpen. Uiteindelijk ging in juni een eerste vergadering door tussen Fevlado en een ambtenaar van Buitenlandse Zaken. Binnen het federaal departement Buitenlandse Zaken (minister Karel De Gucht) bevindt zich een dienst UN. Zij volgen de UN agendapunten op (in New York, Parijs en Genève) en begeleiden de ambassadeurs aldaar in de standpunten die

voor België moeten ingenomen worden.

Voor Fevlado is het dus belangrijk met deze dienst samen te werken en meer bepaald met de persoon die momenteel het dossier rond de Rechten van Personen met een Handicap opvolgt. Wij zijn met deze persoon in contact gebracht en er zal binnenkort een overlegmoment met hem plaats vinden. Aangezien het hier een federale materie betreft, zal ook onze Waalse tegenhanger FFSB hierbij betrokken worden.

In augustus vindt er een 8ste vergadering plaats van de UN rond de Rechten van Personen met een Handicap. Dit is ook meteen de laatste keer dat er over het Verdrag gediscussieerd wordt. Het is dus heel belangrijk dat zoveel mogelijk landen het standpunt van WFD volgen en ondersteunen. Fevlado zal er alvast voor zorgen dat België dit doet. De UN ambassadeur van België kan dan ook vragen dat de voorzitter van de Europese Unie dit standpunt aanneemt voor alle Europese landen.

Om het Verdrag kracht te geven moet een minimum van landen dit ratificeren (goedkeuren). Daarna zullen de landen die het ondertekenden dit in hun eigen nationale wetten opnemen.

Tolken Vlaamse Gebarentaal staken op 1 en 4 september

Naar aanleiding van heel wat problemen bij het tolken in onderwijs heeft de Vlaamse Vereniging van Tolken Gebarentaal (VVTG) besloten om op 1 en 4 september niet te werken. De staking geldt zowel voor de sector Onderwijs en Welzijn. Fevlado begrijpt dat van deze actie de tolkgebruikers het slachtoffer zijn, maar steunt de staking toch. Het is noodzakelijk dat het departement Onderwijs beseft dat er een grondige verandering nodig is in de houding en visie tegenover geïntegreerd onderwijs voor dove en slechthorende leerlingen. Indien de tolken Vlaamse Gebarentaal het werk binnen onderwijs niet meer kunnen of willen uitvoeren kan er geen sprake zijn van integratie. Steeds meer tolken stoppen met werken waardoor het tolkentekort groter wordt. Een situatie waarvan alle tolkgebruikers uiteindelijk de dupe worden. Er wordt ook in de sector Welzijn gestaakt om de draagkracht van de actie uit te breiden. De tolken vragen echter enkel aan Onderwijs om enkele maatregelen te ondernemen om hun werksituatie te verbeteren. Aan het departement Welzijn wordt een verhoging van de tegemoetkoming gevraagd en hopen de tolken Vlaamse Gebarentaal dat de samenwerking in dezelfde positieve sfeer kan blijven verlopen. Bij het departement Onderwijs ligt dit anders. De frustraties van de tolken VGT zijn heel groot en dit resulteerde eerst in een geëmotioneerd schrijven aan de minister van Onderwijs, Frank Vandenbroucke:

Vlaamse Vereniging Tolken Gebarentaal vzw
Prins Leopoldstraat 7, 8310 Sint-Kruis Brugge
e-mail: HildeVandamme@pandora.be
rek. 310-4408876-21

Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming
Dhr. Frank Vandenbroucke
H. Consciencegebouw
Koning Albert II laan 15
1210 Brussel

Betreft: intimidatie van tolken door regelgeving van de administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen bij de controle van de tolkuren in onderwijs.

Geachte heer

We beseffen dat intimidatie een geladen woord is. Toch is het een woord dat de laatste jaren steeds meer geuit wordt door tolken Gebarentaal en andere betrokken personen. Zeker als het gaat over de ver doorgedreven controles van de tolkuren die dagelijks uitgevoerd worden door de administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen.

Mevrouw Tibau telefoneert bijna dagelijks naar betrokken personen met de eis om bewijzen, afwezigheden van leerlingen en allerlei andere gegevens zo snel mogelijk door te sturen naar haar. Ze doet dit uiteraard in opdracht van haar oversten. We voelen deze obsessieve manier van controle aan als een ondermijning van onze integriteit en verantwoordelijkheid. Er wordt gesuggereerd dat we proberen te bedriegen en uren te noteren die geen recht op betaling zouden hebben. De richtlijnen die gehanteerd worden om een goede werking en verwerking van de tolkuren te garanderen, zijn onoverzichtelijk en worden regelmatig zonder overleg veranderd door de administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen. Het wordt voor iedereen onoverzichtelijk en twijfelachtig. Ook omdat de administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen ze zelf niet consequent toepast. Schriftelijk zeggen ze het op de ene manier en mondeling zeggen ze iets anders. Indien gewenst kunnen we daar verschillende voorbeelden van aantonen.

Als een tolk een administratief foutje maakt, dat later perfect kan gecorrigeerd worden en waar de bewijzen voldoende aanwezig zijn dat het om rechtmatig verkregen uren gaat, weigert de administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen die uren nog uit te betalen.

Met andere woorden moet een tolk perfect zijn en mag geen fout maken, met straffe van inhouding van het loon. In bijlage vindt u de brief met deze mededeling die vorig jaar aan het Cab werd verstuurd. Zoals steeds hebben de tolken hier geen verhaal. Wij wensen dan ook dat deze afspraak vervalt en dat er in de maand na de opdracht nog correcties mogelijk zijn.

We zijn volwassen mensen die ons beroep met een grote sociale geëngageerdheid uitvoeren. De lage financiële tegemoetkoming en het nepstatuut van zelfstandige zijn daar ook bewijzen van. We zien ook wel het nut in van een controle. In ons geval zijn er vijf verschillende controles op elk tolkuur, wat wel veel is voor een zelfstandige. De manier waarop dit gebeurt is in onze ogen niet meer aanvaardbaar. We zijn geen kleine kinderen.

Door onze samenwerking met het CAB, onderwerpen wij ons ook aan controle. Enkel de uren die door het Cab bemiddeld worden en door de tolken worden uitgevoerd volgens de afspraken, worden goedgekeurd.

We vragen ons af hoe het komt dat er absoluut geen problemen zijn in de samenwerking met het VFSIPH en dat er in de samenwerking met de Cel Speciale onderwijsleermiddelen steeds problemen zijn. Het zijn nochtans dezelfde tolken die voor beide werken.

De administratie van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen toont een enorm wantrouwen aan alle betrokken partijen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat mensen er moedeloos van worden en afhaken. Het laatste jaar zijn er reeds verschillende tolken gestopt.

We vinden dat dit ook een gevaar inhoudt voor het gehele integratiegebeuren en zullen met de betrokkenen overleggen welke stappen nodig zijn om de situatie opnieuw leefbaar te maken.

We vernemen ook boze reacties van ouders van dove jongeren. Die mensen weten ook niet meer aan welke afspraken ze zich moeten houden. Voor hen zijn die richtlijnen nog onbegrijpelijk. Als hun zoon of dochter 1 dag thuisblijft van de school, heeft hij of zij de volgende dag geen recht op een tolk. Als dat toevallig een vrijdag is, heeft hij of zij de maandag daarop geen recht op een tolk. Het Cab annuleert systematisch de tolk voor de volgende dag, in geval dat de dove leerling misschien toch nog langer thuisblijft, zelfs als de ouders verwittigd hebben dat hun kind maar 1 dag afwezig zal zijn. Want, als de leerling dan de volgende dag toch nog afwezig zou zijn, moet het Cab uit eigen zak betalen. Deze richtlijn van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen kwam er zomaar eventjes bij dit schooljaar. Integratie of discriminatie?

Al deze overdreven controles en heel enge richtlijnen, met al het ongenoegen van de betrokken partijen tot gevolg, leveren op jaarbasis misschien een verschil op van enkele honderden euro's (die vaak onrechtmatig werd afgehouden van verstrooide tolken).

En dit terwijl men op de administratie bijna voltijds met die controles bezig is. De kosten van deze controles kosten handen vol geld. Dat lijkt ons erg absurd.

We hopen echt op een meer volwassen samenwerking met meer wederzijds vertrouwen.

Het is al jaren dat we via een positieve communicatie de situatie proberen te verbeteren, maar ze wordt steeds strakker. Het kost enorm veel geld en energie, die we beter kunnen investeren in de integratie van deze dove jongeren. Is het sop de kool nog waard voor de zelfstandige tolken Gebarentaal?

We hopen op een constructief antwoord.

Met beleefde groeten

Vera Vermaercke, voorzitter van de VVTG, in opdracht van de beheerraad.

Toen op deze brief geen reactie kwam, werd besloten om over te gaan tot actie. Deze werd reeds door het VVTG aangekondigd:

Staking!

De tolken Vlaamse Gebarentaal staken op vrijdag 1 september en op maandag 4 september in gans Vlaanderen.

Waarom?

- Tolken Vlaamse Gebarentaal krijgen geen loon maar een tegemoetkoming.
- We hebben geen recht op vakantiegeld of eindejaarspremie.
- We hebben geen anciënniteit.
- We hebben geen vervangend inkomen bij ziekte (1 maand ziek is 1 maand zonder inkomsten).
- We hebben (bijna) geen inkomsten tijdens de schoolvakanties (15 weken per jaar)
- Werken op avonden, zon- en feestdagen wordt even weinig betaald als overdag werken op weekdays.
- Reistijd, wachttijd (springuren in onderwijs) en voorbereidingstijd worden niet vergoed.
- Een tolk VGT in onderwijs lijdt een gemiddeld inkomensverlies van 15% door ziekte en afwezigheid van de klant,

- de leerkracht of de tolk. Dit verlies kan oplopen tot 70% tijdens examenperiodes en schooluitstappen.
- We kunnen niet werken wanneer we willen. Sommige periodes zijn we verplicht werkloos maar dan zonder uitkering!
- Al jaren beweren beleidsverantwoordelijke politici in het parlement dat er te weinig tolken zijn om aan dove leerlingen die integreren meer tolkuren te geven (nu ontvangen leerlingen nauwelijks 5 tot 8 tolkuren per week), maar diezelfde beleidspolitici vergeten steevast om ervoor te zorgen dat de werkvoorwaarden van de tolken verbeterd worden.
- We zijn verplicht het statuut van zelfstandige aan te nemen maar in werkelijkheid wordt zelfs dit (nep)statuut uitgehold. Vooral in de onderwijssituatie worden de tolken uitgebuit en verpletterd met allerhande regels en controles die buiten proportie zijn. De Cel Speciale Onderwijsleermiddelen beslist zonder meer dat bepaalde uren niet betaald worden aan een tolk, omdat iemand een fout heeft gemaakt. Ook als de tolk correct heeft gehandeld en de fout bij iemand anders ligt.
Het kost massa's tijd en geld om al die controles uit te voeren en de papierberg te verwerken die alle regels met zich meebrengen. Ook de integratiescholen zitten met hun handen in het haar. Elk jaar veranderen de regels zodat niemand nog kan volgen. Is dit dan de fameuze vereenvoudiging van de administratie?
Elk tolkuur in onderwijs wordt eigenlijk door 5 verschillende partijen gecontroleerd (het CAB, de klant, de leerkracht van het getolkte lesuur - die na elk getolkt lesuur zijn handtekening op een werkrooster moet zetten -, de contactpersoon van de integratieschool en de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen van het ministerie van onderwijs).

De tegemoetkoming per tolkuur (bruto) bedraagt momenteel 27,08 euro (in Nederland is dat 41,00 euro, + verhogingen voor avonden, zon -en feestdagen). De km-vergoeding bedraagt 0,2 of 0,25 euro/km (In Nederland 0,86 euro/km). Een financieel onderzoek van het kalenderjaar 2004 toonde aan dat het gemiddeld netto jaarinkomen van een tolk in hoofdberoep 9717,2 euro bedroeg. Dit is een maandinkomen van 809,8 euro.

DAAROM ZIJN ER TOLKEN TEKORT!

In het laatste jaar zijn er een tiental tolken gestopt, waarvan 2 tolken in zelfstandig hoofdberoep. De Vlaamse Gebarentaal is nu een erkende taal. De tolken Vlaamse Gebarentaal hebben recht op een loon, zoals andere tolken. Dit is in een notendop waarom we actie voeren.

Wat vragen we?

- Een eerlijk loon en een aanvaardbaar, aangepast statuut
- We werken via een bemiddelingsbureau, nl. het CAB. Zij doen al jaren de bemiddeling, de controle en de uitbetaling van de tolken. Deze controle volstaat, zo blijkt uit de lange samenwerking met het VAPH (vroegere VFSIPH). Het totaal ongepaste wantrouwen en de obsessieve controles van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen moeten ophouden. Ze werken de integratie van dove jongeren in het reguliere onderwijs tegen en jagen tolken weg.

Standpunt Fevlado

Fevlado steunt de staking van de tolken Vlaamse Gebarentaal. Wij dringen aan bij de minister van Onderwijs om degelijke maatregelen te treffen die de werksituatie van de tolken verbeteren. Ook de dovenscholen en integratiescholen werden door Fevlado aangeschreven met de mededeling dat Fevlado de actie steunt. We vroegen hen ook om op 1 en 4 september een oplossing te voorzien voor de dove leerlingen die op die dagen geen tolk zullen hebben.

Wij hopen dat de overheid en ook de gebruikers begrijpen dat deze situatie onhoudbaar is. Het is voor een tolk VGT niet mogelijk om als zelfstandige financieel te overleven. Dit heeft als gevolg dat steeds meer tolken stoppen. Hierdoor wordt het tolkentekort groter en is een uitbreiding van tolkuren, zowel in de sector Onderwijs als Welzijn, bijna onmogelijk. Fevlado bepleit steeds om meer tolkuren te voorzien voor dove en slechthorende personen, maar indien er geen tolken meer zijn is dit een onrealistische eis. Als het aantal tolkuren beperkt blijft, is er ook niet voldoende werk voor de tolken en zo komen we terecht in een vicieuze cirkel. Zonder tolken Vlaamse Gebarentaal kan er geen sprake zijn van integratie.

Interview met Vera Vermaercke, voorzitter van de Vlaamse Vereniging Tolken Gebarentaal

Wat is de reden voor deze tweedaagse staking?

Eigenlijk wilden we vorig jaar reeds actie voeren. Na een vergadering in Brussel met de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen dachten we dat ze het daar eindelijk begrepen hadden. Daarom kwam er geen actie. Maar toen in september de school weer begon, merkten we dat ze weer regels hadden veranderd die veel ergernis opwekten bij de tolken, maar ook bij de dove leerlingen, hun ouders, de scholen en het CAB. De tolken in onderwijs worden door het ministerie (de cel) als stoute kinderen behandeld die willen profiteren en willen bedriegen. Er gebeuren zaken die niet door de beugel kunnen. Ik ben dol op tolken, net als de meeste collega's hou ik van dit beroep. Toch ben ik onlangs gestopt met tolken in hoofdberoep omdat ik de houding van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen grondig beu ben, maar ik ben de enige niet. Het laatste jaar stopten er veel tolken. Er zijn te weinig tolken, omdat we geen kans krijgen om te overleven in dit beroep.

Maar Brussel rekent erop dat er ieder jaar nieuwe tolken afstuderen, die wel weer enkele jaren zullen volhouden...

We zijn niet meer van plan dit te blijven aanvaarden, dus moeten we dringend iets doen.

Is er genoeg communicatie tussen jullie en de overheid en verloopt die goed?

Met het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) hebben we nooit problemen. De communicatie en de samenwerking tussen het VAPH en de tolken verloopt vlot en met wederzijds respect, via het CAB. Wij hebben nooit vergaderingen met het VAPH. Zij hebben vertrouwen in de werking van het CAB. Als er iets fout gaat, lost het CAB dit op en bespreekt het met de betrokken tolk of klant.

Zo zou het ook kunnen verlopen in onderwijs, maar in Brussel hebben ze geen vertrouwen in de werking van het CAB. Met de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen van het ministerie van onderwijs hebben we één of twee keer per jaar een vergadering maar we zitten duidelijk op een andere golflengte. Zij stellen alleen maar eisen, geven weinig in de plaats en tonen weinig respect. Het is duidelijk wie de macht heeft.

Wat is volgens jullie de reden van de houding van de Cel Speciale Onderwijsleermiddelen tegenover de tolken?

We hebben dit al vaak besproken. Ze zeggen dat ze recht hebben om te controleren of het geld goed gebruikt wordt. Daar zijn we natuurlijk mee akkoord. Daarom regelt het CAB alle bemiddelingen, doet de controle van de tolken en werkt samen met de integratiescholen om alles zo juist mogelijk te laten verlopen. Een tolk wordt niet betaald voor een uur waar hij geen recht op heeft, dat is evident.

Ik denk dat ze daar in Brussel te weinig werk hebben, dus doen ze al het werk van het CAB dubbel.

Ze bellen ook dagelijks naar de scholen om controles te doen en aanwezigheidslijsten van de leerkrachten en leerlingen op te eisen. Elk lesuur moet de tolk een handtekening van de leerkracht vragen op een

maandrooster. Die handtekeningen worden gecontroleerd met een vergrootglas en als er een andere handtekening staat (van een vervangleraar of stagiair), wordt er naar de school gebeld om na te gaan van wie die handtekening is en waarom die persoon dat ondertekend heeft.

Stel je voor hoeveel geld dat allemaal kost! De weinige foutjes die de Cel ontdekt zijn een peulenschil naast alle verspilling van geld en tijd om die controles uit te voeren. Dat begrijpen wij niet!

Eén van de problemen die jullie ook aankaarten is het loon en het statuut van de tolk Vlaamse Gebarentaal. Hebben jullie voorstellen hoe men deze situatie zou kunnen verbeteren?

Wij vragen al jaren om een contract van 1 september tot 1 juli te krijgen in onderwijs. Dan zou een tolk in juli en augustus technisch werkloos zijn en recht hebben op een werkloosheidsuitkering. Voor het ministerie van Onderwijs is een contract uitgesloten want het is te duur. Ze geven dus toe dat we goedkoop zijn.

Dat een contract niet kan, willen we nog aanvaarden indien daar een beter loon tegenover staat. Zodat we zelf de werkloze periodes (schoolvakanties, examenperiodes...) voor een deel kunnen opvangen.

We weten ook wel dat we geen onmogelijke bedragen moeten vragen en dat het stapsgewijs moet.

Een stijging van 50% per uur is noodzakelijk om een leefbaar inkomen te hebben.

Er wordt vaak vergeten dat 20 uren tolken per week een voltijdse baan is. In het secundair onderwijs is dat ongeveer 24 lesuren tolken (reistijd, wachttijd en voorbereidingstijd niet inbegrepen).

Welke resultaten verwachten jullie van de actie?

Ik denk dat we eerst nog moeten praten met het VAPH om toch een eerste verhoging van de tegemoetkoming te verkrijgen. Het is tenslotte 5 jaar geleden dat we een verhoging kregen. Het leven is tijdens de laatste 5 jaar wel veel duurder geworden, kijk maar naar de benzineprijzen. In onderwijs blijven we pleiten voor een contract en voor meer respect.

Persoonlijk ben ik nu op zoek naar ander deeltijds werk, zodat ik nog kan blijven tolken in zelfstandig bijberoep. Als onze acties niets opleveren, stop ik volledig met tolken. Dat zou ik heel jammer vinden! Maar we hebben elk maar één leven en ik ben niet van plan om mijn leven zuur te laten maken door een paar regelneven.

Dat betekent niet dat de acties dan ophouden! We zijn geen wegwerptolken! We blijven actie voeren tot onze situatie beter wordt. We hebben een ernstig diploma en een ernstige verantwoordelijkheid. Geef ons dan ook een ernstig loon.

Hoe wordt de actie onthaald door jullie directe partners, Fevlado en het CAB?

Fevlado steunt onze actie en daar zijn we heel blij om. Zij begrijpen dat de integratie van dove en slechthorende mensen in het gedrang komt als er een tekort aan tolken Vlaamse Gebarentaal is.

De cursisten die nu hun diploma halen als tolk Vlaamse Gebarentaal zijn veel jonger dan vroeger. Velen onder hen wonen alleen en moeten noodgedwongen een andere betrekking zoeken om voldoende geld te verdienen. Er komen dus onvoldoende tolken bij, terwijl er toch veel stoppen.

Het CAB moet natuurlijk neutraal blijven. Ze hebben wel beloofd ons document over de staking te verspreiden ter informatie aan de tolkgebruikers. Wij begrijpen dat ze niet méér kunnen doen.

Officieus weten we natuurlijk wel dat het CAB het met ons eens is, maar dat heb ik zelf gezegd hé!

Interview met Dirk De Witte, directeur van het Vlaams Communicatie Assistentie Bureau (CAB)

Uit het stakingsbericht blijkt dat de tolken minder tevreden zijn over de werking van het departement Onderwijs dan over de werking van het Vlaams Fonds. Ook het CAB moet samenwerken met het departement Onderwijs en Welzijn. Verloopt die samenwerking even vlot?

Het is moeilijk om appels met peren te vergelijken. Elk departement heeft andere doelstellingen. Ik kan wel enkele verklaringen proberen aanbrengen waarom sommige tolken een verschil aanvoelen in de samenwerking met het departement Onderwijs en Welzijn.

Eerst en vooral beschikt het departement Welzijn over een organisatie die uitdrukkelijk werd opgericht om noden van personen met een handicap op te vangen. Ik bedoel hiermee het "Vlaams Fonds" (dat nu de nieuwe naam "Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap" draagt). Het Fonds heeft een lange traditie opgebouwd van overleg met de gebruikersverenigingen (van personen met een handicap) en hun voorzieningen. Geleidelijk aan werd de nadruk gelegd op meer zelfbeschikking en op een autonoom leven voor de persoon met een handicap. Dit had bv. in de Dovengemeenschap tot resultaat dat de Dove gebruiker als de "eigenaar" van zijn tolkuren beschouwd werd (Dove gebruikers ondertekenen zelf de prestatiebladen van tolken). Er werd dus aan de gebruiker een vrij groot beslissingsrecht gegeven inzake de aanwending van zijn tolkuren. Langzamerhand werd ook meer autonomie gegeven aan de voorzieningen, waarin gebruikers bestuurlijk inspraak hebben (bv. de budgethoudersverenigingen, het CAB).

Ten tweede is het zo dat het aantal toegekende tolkuren per Dove gebruiker in de sectoren Welzijn en Werk vrij comfortabel is (18/36u privé en 10/20% in arbeid per jaar). Daardoor zijn bij bepaalde geschillen tussen gebruiker en tolk (bv. een erg laattijdige afgelasting van een tolkopdracht) flexibeler oplossingen mogelijk inzake de betaling van tolken.

Het Ministerie van Onderwijs heeft een andere opdracht en legt bijgevolg andere accenten. Het departement beschouwt op de eerste plaats de integratiescholen als centrale partners in de samenwerking rond de tolkenbijstand. Ik herinner me bv. nog dat tijdens de eerste jaren van het onderwijstolkenproject nogal wat dove volwassenen, oudere dove studenten en tolken maar niet konden begrijpen waarom de dove leerling niet zelf mocht beslissen over het gebruik

Op 1 en 4 september zullen de tolken staken. Wat is het standpunt van het CAB tegenover deze actie?

Het CAB heeft van de Vlaamse Gemeenschap de opdracht gekregen om zoveel mogelijk tolkaanvragen van gebruikers en integratiescholen op te lossen. Daarom moet het CAB proberen om voor elke aanvraag een tolk te vinden, ook als er tolken op stakingsdata gevraagd worden. Het CAB zelf zal dus zeker niet staken. Wel zullen wij via onze website en andere kanalen onze cliënten vroegtijdig verwittigen dat er een stakingsactie zal zijn, waardoor de kans bestaat dat op die stakingsdagen geen tolk beschikbaar zal zijn.

Natuurlijk is ook het CAB bezorgd over de werkvoorwaarden van de tolken. Zonder voldoende tolken kunnen wij het tolkente kort minder goed bestrijden. Juist omwille van die bezorgdheid heeft het CAB enkele maanden geleden een kleine inkomensenquête uitgevoerd bij sommige tolken. Binnen de Dovengemeenschap en tolkengroep wordt al jaren gepraat over de vraag of tolken financieel kunnen overleven, maar tot nu toe heeft niemand daar cijfers over verzameld.

Wat was het resultaat van die enquête?

De cijfers van de enquête spreken voor zich. Een tolk met het "statuut van zelfstandige in hoofdberoep" houdt gemiddeld 9717 euro per jaar over... Het honorarium van de tolken moet dus voelbaar opgetrokken worden, anders kunnen die mensen hun werk niet volhouden. (nvdr: het resultaat van de enquête vind je in Dovennieuws)

van zijn tolkuren.

Ten tweede blijft, door het groeiend aantal leerlingen dat integreert, het aantal tolkuren per leerling vandaag nog altijd beperkt, ondanks de budgettaire inspanningen van het departement Onderwijs. Dit heeft tot gevolg dat zeer behoedzaam wordt omgesprongen met ieder tolkuur. Daaruit zijn meer regeltjes ontstaan. Uiteraard mag men verwachten dat het departement Onderwijs het belang van de leerling centraal stelt en voorzichtig omgaat met de inzet van tolkuren. Maar tegelijkertijd dient men de overlevingskansen van de tolk in het oog te houden. Het inkomen van de tolken die zelfstandige zijn (in

hoofdberoep) is al beperkt. Daardoor lijdt ieder bijkomend inkomensverlies tot pijnlijke frustraties.

Welke resultaten verwacht je van de actie?

Zoals ik al zei, hoop ik dat het tolkenhonorarium door de overheid aangepast wordt. Dit is van het grootste belang voor de gebruikers en voor de integratiescholen. Ik wil echter tegelijkertijd ook bij de tolken pleiten voor realisme, vooral op het vlak van tijd. Het vraagt vele maanden om een goede financiële maatregel te onderzoeken, om te overleggen tussen verschillende departementen en om nieuwe budgettaire middelen te vinden.

Vlaams communicatie assistentie bureau voor doven, vzw
DENDERMONDESTEEENWEG 449, 9070 DESTELBERGEN
TOLKAANVRAAG@CABVLAANDEREN.BE - WWW.CABVLAANDEREN.BE
TEL 09/2282808 – FAX 09/2281814 – GSM 0476/229175 – NOODGSM-FAX 0476/289175

HET INKOMEN VAN "ZELFSTANDIGE TOLKEN VLAAMSE GEBARENTAAL IN HOOFDBEROEP" ANNO 2004

Bron : vzw Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven (CAB) 2006

Situering en motivering van de inkomensenquête

Het beroep van tolk Vlaamse Gebarentaal is een beroep in wording. Sedert 1994 (sector Welzijn & Werk) en sedert 1997 (sector Onderwijs) stijgt de vraag naar tolken jaarlijks. Zoals in de andere Europese landen bestaat ook in Vlaanderen een chronisch tekort aan tolken. Jaarlijks studeren er bijkomende tolken af, maar de meeste onder hen behalen het diploma niet met de bedoeling om dagelijks te tolken. Sommigen tolken helemaal niet, anderen combineren hun tolkactiviteit met een ander (hoofd)beroep. Ondanks het fluctuerend werkaanbod (gevolg van het jaarlijks wisselend aantal Dove volwassen gebruikers en dove leerlingen dat integreert) is tijdens de laatste jaren een positieve trend merkbaar : een aantal tolken probeert van het tolken hun hoofdactiviteit te maken.

Een Vlaamse tolk ontvangt momenteel 27,08 euro per begonnen tolkuur. De reisvergoeding bedraagt naargelang de situatie 0,20 of 0,25 euro (in deze vergoeding wordt geen rekening gehouden met reistijd en eventuele wachttijd of voorbereidings-tijd). Om het tolkentekort efficiënt te bestrijden heeft het centraal tolkenbureau CAB nood aan zowel een groep van tolken die hun activiteit in bijberoep uitoefent, als aan een groep die dit in hoofdberoep uitvoert. Vooral in functie van de stijgende vraag garandeert deze laatste groep tolken aan de gebruikers de broodnodige continuïteit van het tolkaanbod. In het belang van de gebruikers en haar werking wenst het CAB de leefbaarheid van het beroep van "zelfstandige tolk in hoofdberoep" dan ook op te volgen. Een kleine enquête werd uitgevoerd, omdat in de sector geen andere cijfers of studies over deze materie beschikbaar waren.

Inhoud en resultaat van de enquête

In 2004 waren er 8 tolken die het beroep van zelfstandige tolk in hoofdberoep gedurende gans het jaar hebben uitgeoefend, en zich qua tijdsgebruik flexibel hebben opgesteld bij het aannemen van opdrachten van de gebruikers. Er werden aan deze personen 8 eenvoudige vragen voorgelegd. 7 van de 8 personen wilden anoniem meewerken (op basis van hun aanslagbil-jet van de belastingen). Hieronder de vragen en ook telkens het gemiddelde van de 7 antwoorden van de tolken.

1. hoeveel tolkuren heeft u in 2004 uitgevoerd ? **681,35u**
2. hoeveel bedroeg het totaal van uw honoraria in 2004 ? **18621,47 euro**
3. hoeveel bedroeg het totaal van uw vervoerskosten ? **2010,28 euro**
4. hoeveel bedroeg het totaal van de beroepskosten die door u aangegeven werden ? **5071,24 euro**
5. hoeveel bedroeg het totaal van uw sociale bijdragen ? **2801,3 euro**
6. welk was het netto-resultaat of m.a.w. uw belastbaar inkomen ? **11834,48 euro**
7. hoeveel bedroeg de totale belasting op uw inkomen in 2004 ? **2117,27 euro**
8. hoeveel inkomen bleef er over na betaling van de belastingen ? **9717,2 euro**